

Dos perfils mediàtics presenten obra amb referències familiars

Les relacions amb els pares formen la trama dels nous llibres de Sergi Pàmies i Toni Soler, dues de les novetats destacades de la temporada literària

L'art de dir la veritat tan alt com es pugui

David Castillo
BARCELONA

Les relacions familiars han estat matèria primera en la literatura des dels grecs. Tant en la narrativa com en la poesia i el teatre, els complexos lligams entre pares i fills han donat moltes satisfaccions a espectadors i lectors. Aquesta és la sensació que he tingut amb la lectura de la novel·la autobiogràfica breu *El tumor* (Anagrama), de Toni Soler, i els contes més destacats de *L'art de portar gavadina* (Quaderns Crema), de Sergi Pàmies. Són dels llibres més importants de la temporada.

Segurament es vendran per l'activitat a TV3 que tenen des de fa anys els dos periodistes. Però si descartem aquesta circumstància, els dos llibres tenen un component confessional que val molt la pena, tant pel que expliquen com per com ho expliquen. Toni Soler i Sergi Pàmies també coincideixen en el fet de ser fills de dues de les escriptores dels anys de la Transició: Teresa Pàmies i Carme Guasch.

L'art de portar gavadina és el recull de contes més despulat de Sergi Pàmies. Els contes principals aborden el tema de la separació, la paternitat i les asimetries en les relacions amb els pares. Un dels primers contes comença amb una mena de consell a l'estil de Gracián o Ovidi: "Les parelles que se sepa-

"Les parelles que se separen no haurien d'esperar la decadència de l'avorriment"

ren no haurien d'esperar la decadència de l'avorriment ni la temptació de l'engany." A partir d'aquesta màxima, propulsa uns autoretrats devastadors, que no s'adiuen amb la imatge pública de Pàmies: "Soc tan avorrit que, gràcies a la feina d'escriptor, m'he hagut d'empescar tota una filosofia sobre la grandesa de l'home gris i normal confrontat amb el tòpic de l'aven-

turer insaciablable i amb l'apologia del moviment, la novetat i la fantasia."

Per la seva banda, Toni Soler afronta a *El tumor* una dura autoanàlisi sobre les seves reaccions adolescents quan el seu pare va tenir un càncer que el va dur a la mort. Aquesta mateixa desaparició havia es-

"Crec que no vaig ser de cap ajuda, vivia en el meu món, em distreia amb facilitat"

tat descrita de manera commovedora per la seva mare, la poeta empordanesa Carme Guasch, en el llibre *Trena de cendra*, que a finals dels anys vuitanta ens va deixar bocabadats per l'elegància en el tractament del dolor, per l'amor desbordant que oferia. Soler s'interroga sobre el seu paper en la tragèdia d'una manera un punt autodestructiva. Directament, es

flagel·la: "Així vaig reaccionar a la notícia: fugint." En un moment de la narració, el fill comenta el relat esmentat de la seva mare: "Viure arrapada a l'instant que passa, avara de tot el que feies i deies, obstinadament cega i sorda a allò que el pànic cridava des dels fons del cervell." El tumor del seu pare va ser al cap. El procés i els tractaments van acabar esdevenint tan inútils com traumàtics.

Cal remarcar que Sergi Pàmies ja havia tractat el tema de la por en alguns dels seus llibres anteriors, però mai d'una manera tan explícita. En alguns dels relats de *L'art de portar gavadina*, porta el realisme gairebé al *dirty* que ens va fascinar durant la joventut, quan alguns havíem quedat esverats per les tempestes del *punk* enmig del caos de la Transició, sobre la qual ara els dirigents de l'esquerra i els nacionalistes vomiten sense cap pudor. Fill del líder comunista Gregorio López Raimundo, a Sergi Pàmies

amagant-se literalment en un armari quan picaven a la porta. Ara ho fa recordant els retrets continuats, el clima d'oposició que va mantenir davant del seu pare en un relat memorable: *No soc ningú per donar-te consells*. És el conte central del recull i una genialitat. Per mi, el millor que ha escrit Sergi Pàmies. L'especulació sobre la paternitat n'és l'eix

temàtic: "En el període més convuls de la meua adolescència, vaig fantasejar amb la possibilitat

li va passar de tot. Primer, el pànic que detinguessin el seu pare. Recordo les descripcions que havia fet del polític

Toni Soler i Sergi Pàmies
s'endinsen en episodis
autobiogràfics ■ ANDREU PUIG /
JUANMA RAMOS

de ser fill de Jorge Semprún.” L’admiració per l’escriptor i líder comunista caigut en desgràcia davant Carrillo i els seus sequaços serveix a Pàmies per construir el que ell anomena “morbositat a la història”. Les purgues al partit comunista i la simpatia que la seva mare, Teresa Pàmies, sentia per Semprún, porten el jove Pàmies a especular sobre la seva possible herència. No sé si de manera ficcional o guiat per la fantasia adolescent, Pàmies construeix una història en què els pares són descrits amb força: “A casa, doncs, hi convivien una comunista busca-raons defensora de la pluralitat (amb l’hàbit de jutjar els altres a partir

“En el període més convuls de l’adolescència, vaig fantasiejar amb la possibilitat de ser fill de Jorge Semprún”

d’un sentit hipertrofiat de la integritat) i un oficial de la nomenclatura marcat per les servituds de la disciplina de partit...”

L’autoretrat de Toni Soler s’hi assembla, tot i que el seu pare era un empleat de banca, destinat a diferents ciutats, on el va

seguir la família. Sense tanta èpica política, Soler basteix un quadre gairebé psicoanalític –Pàmies també parla de psicòlegs en algun dels contes–, en què sovint s’autoinculpa per les reaccions davant els problemes i el desenllaç brutal de la mort del pare. La culpabilitat no sé si és un recurs o una posició de sinceritat per afavorir la versemblança. El cas és que funciona, perquè demostra una pietat que s’oposa a l’estètica distant de la literatura catalana. “Crec que no vaig ser de cap ajuda” i “vivia en el meu món, em distreia amb facilitat”,

repeteix amb variants al llarg d’*El tumor*. També les descripcions del seu paper a les escoles on arriba són esca-

lients per situar el personatge, que sovint es defineix com el “gracioset”. El final del seu pare a casa és descrit de manera superba. Demuestra uns dots d’observació, que són, així mateix, un dels punts forts de la narrativa de Pàmies, en aquest últim recull també confessional i testimonial.

Les gavadines de la resistència de Semprún i Montand són la reacció de Pàmies davant la disciplina de partit del seu pa-

re. Soler traça el final patètic de les seves reaccions davant la mort del pare i la desesperació de la mare. En els dos casos, són en un moment especial de la nostra narrativa. És casual que coincideixin, però els dos llibres se situen en l’òptica de grans narradors americans. Paul Auster ho va fer en dos dels seus llibres més importants. L’últim de Richard Ford, *Entre ells dos*, també se centrava en el final dels seus pares, i Philip Roth va oferir a *Patrimoni* un cant d’amor insuperable. Els llibres de Pàmies i Soler no desmereixen gens els mestres esmentats. Fan literatura bona amb la matèria primera del que ens passa a tots. ■